

התחלות חדשות

יהודית (ג'ודי) גלבלום פקס

התחלות חדשות

התחלות חדשות

יהודית (ג'ודי) גלבלום פקס

To Belong

Judith Galblum Pex

© 2023 כל הזכויות למהדורה העברית שמורות להוצאת הגפן

www.ha-gefen.org.il

תרגום מאנגלית: צופית לדרגרבר

עריכה והגהה: מאיה רכניצר

עיצוב עטיפה ועימוד: סטיב דיויס

המהדורה העברית תורגמה מכתב היד באנגלית והותאמה לקורא הישראלי.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע,
לשדר בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר – כל חלק שהוא
מהחומר בספר זה, אלא ברשות מפורשת בכתב מן המו"ל.

נדפס בישראל

ISBN 978-965-7046-21-0

לפליטים באשר הם
בהערצה על אומץ ליבם וחוסנם

עולם חדש נגלה לתמר

תמר גולדמן האטה את נסיעתה כשחבורה של ילדים הקיפה את מכוניתה. הדבר האחרון שרצתה שיקרה היה שמישהו מהם יידרס. מייד כשפתחה את הדלת, זינקו כמה מהם פנימה. בעודה מנסה לחלץ את עצמה מהמכונית, ראתה קבוצה של נערות עומדת לא הרחק ממנה. רבות מהן החזיקו בידיהן תינוקות. תמר ניגשה אליהן.
"אתן יודעות איפה רבקה?" שאלה.

הן הביטו זו בזו ושתיים מהן התרחקו מהמקום, כנראה כדי לחפש את רבקה, האחראית מטעם הקיבוץ על הפליטים מסודאן. הבוקר נראתה רבקה עייפה כשהגיעה לתחנת טיפת חלב במרפאה שבה תמר עובדת, ותמר קיוותה שהיא לא הלכה לנוח. כשיש לתמר תוכנית היא לא אוהבת לדחות אותה, אבל עכשיו התחילה לתהות שמא הייתה ספונטנית מדי. קודם, התוכנית שלה נראתה לה הגיונית. היא חשבה שתיסע לקיבוץ – רק כעשר דקות נסיעה מאילת – תמצא בזריזות את רבקה, תחזיר לה את פנקס החיסונים ותספיק לחזור הביתה בזמן ולהכין ארוחת ערב. סטיב בעלה אוהב שהמשפחה יושבת לאכול בזמן, ובדרך כלל כשהוא חוזר מצלילה בים הוא רעב מאוד.

תמר לא ביררה היכן נמצאים מגורי הסודאנים, אבל ברגע שפנתה לכביש הגישה לקיבוץ אילות וראתה גברים גבוהים, כהי עור, עומדים בשער, ידעה שהגיעה למקום הנכון. היא פנתה שמאלה לפי השלט שהורה לאכסניית הנוער לשעבר "נוף אילות" וחשה שהגיעה לכפר אפריקאי של ממש. השמש היוקדת ורוח המדבר הקיצית היבשה הגבירו עוד יותר את התחושה.

היא הביטה סביבה. מה חשבה לעצמה, שרבקה תשב בחדר יפה שעל דלתו כתוב "משרד"? נשים התגודדו בקבוצות על הדשא היבש למחצה, מחזיקות תינוקות בידיהן ומיניקות אותם. ילדים ופעוטות התרוצצו במעגלים ורדפו זה אחרי זה. גברים ישבו על יד שולחנות פיקניק ושוחחו. ניירות התעופפו על פני הקרקע בין בקבוקי פלסטיק ריקים. תמר הייתה רגילה לראות במרפאה עולים חדשים כהי עור

מאתיופיה שאף על פי שחלקם עדיין לא דיברו עברית, הם גרו בשכונות רגילות בעיר והיו בתהליך קליטה לחברה הישראלית. אבל המקום הזה היה ממש עולם אחר.

עד השעה שלוש התנהל יומה באופן שגרתי. ואז, מבול של אנשים הציף את המרפאה. הם אומנם קבעו תור, אבל תמר ושאר האחיות במרפאה מעולם לא חוו דבר דומה לזה – חיסון עשרים ושניים פעוטות סודאנים בבת אחת.

בהתחשב בנסיבות, הכול הלך די חלק, בעיקר בזכות המתנדבים מהקיבוץ שעזרו להשתלט על הילדים. היו אלה הילדים הכהים ביותר – וגם החמודים ביותר – שראתה אי פעם. תמר תמיד התפארה בכך שהיא מסודרת ומאורגנת, אבל מסתבר שבעיצומם של הצרחות והבכי, שהייתה רגילה להם בדרך כלל, אחד מפנקסי החיסונים נפל על הרצפה. כשסידרה את המשרד בסוף היום מצאה פנקס חיסונים צהוב מתחת לכיסא.

אולי היא לא הבחינה שנפל מפני שהייתה מוטרדת מהוויכוח שהיה לה עם סטיב אמש. היא המשיכה לשחזר אותו במחשבותיה במשך כל היום, ותכננה איך לענות לו טוב יותר הלילה אחרי שהילדים ילכו לישון. הנערות שיצאו לחפש את רבקה התמהמהו.

"איך קוראים לך?" שאלה אותה אחת מהבנות שהתאספו סביבה.

"תמר. ומה שמך? את מדברת עברית? אנגלית?"

"קצת".

"איפה רבקה? החברות שלך הלכו לחפש אותה?"

"אני בסדר", ענתה הנערה מבלי להבין את השאלה.

תמר נברה בתיקה עד שמצאה את הטלפון ובדקה מה השעה. מוטב שתתקשר לסטיב.

"היי מותק. איפה אתה?"

"מצטער, אנ'לא יכול לדבר". היא יכלה לשמוע את סטיב מתנשף

ואת משבי הרוח. "אני על האופניים בדרך הביתה. מה קורה?"

"אאחר קצת. לא תאמין איפה אני – באפריקה..."

"אפריקה?"

"אספר לך פרטים מאוחר יותר. אני בקיבוץ אילות. אחד מפנקסי החיסונים של הילדים הסודאנים נפל לי על הרצפה במרפאה ושמתי לב רק בסוף היום. קפצתי לפה להחזיר אותו, אבל זה לוקח יותר זמן ממה שחשבתי. כשאגיע הביתה אבשל מהר משהו לארוחת ערב. אוהבת אותך". היא תכין את אחת ממנות הפסטה הפשוטות האהובות עליהם במקום את המנה הטבעונית החדשה שתכננה, עם ברוקולי ושמנת קשיו.

בזמן ששוחחה בטלפון הבחינה תמר בשני ילדים בני חמש ושש, בן ובת, אווזים ידיים ומשוטטים בחוסר מעש. הילד בכה אבל אף אימא לא ניגשה אליו. באופן אינסטינקטיבי היא התכופפה, הרימה אותו וחיבקה אותו. כאחות בטיפת חלב, תמר הייתה רגילה להרגיע ילדים בוכים, אבל במקרה הזה היא חשה שיש בעיה עמוקה יותר, ולא סתם שריטה או כאב גופני. היא ראתה את עצמה בעיני רוחה, ילדה קטנה, בוכה בכי מר ומחפשת את אימה.

אוי, הוא קל כמו נוצה. מכנסיו הקצרים היו רטובים והדיפו ריח שתן חזק. בגדי העבודה שלה – ג'ינס וחולצה צבעונית – היו רגילים לכך. במרפאה תינוקות הרטיבו ופלטו עליה לא פעם, והיא הייתה צוחקת יחד עם האימהות כשבמהלך בדיקה, תינוק שהושכב על גבו היה מטיל עליה שתן בקשת...

אחותו של הילד התקרבה לתמר והביטה בה בעיניים כהות ורציניות. תמר שלפה טישו מהתיק וניגבה את אפו הזב של הילד. הוא הניח את ראשו על כתפה וכרך סביב אצבעותיו את תלתליה השחורים.

"בובי", אמרה, "איפה אימא שלך?"

הוא לא ענה ורק המשיך ליילל.

כמובן, הוא לא הבין עברית.

"מאמה?" באיזו שפה הם דיברו בסודאן? האם המילה "אימא" לא

זהה כמעט בכל השפות?

היא פנתה לנשים ושאלה, "מישהי יודעת איפה אימא שלהם?" נראה

שהן הבינו אותה אבל רק משכו בכתפיהן.

סוף סוף הגיעה רבקה. "חיפשת אותי? הייתה בעיה עם החיסונים?" היא ניסתה לעצור פיהוק.

תמר ייצבה את הילד על מותנה. "סליחה על ההפרעה, וזה די מביך, אבל איכשהו אחד מפנקסי החיסונים נפל לרצפה, ומצאתי אותו רק כשסגרתי את המרפאה. רציתי להביא לך אותו".

"אין בעיה". רבקה ליטפה את ראשו של הילד. "ג'ואי, מה קרה?" הבכי שלו התחלף במשיכות אף ארוכות.

היא הביטה בילדה. "מרי, מה קרה לאח שלך? למה הוא בוכה?" "איפה אימא שלהם?" שאלה תמר.

"אל תשאלני", ענתה רבקה. "היא נעלמת הרבה".

נעלמות ומשאירה את ילדיה הקטנים לבד?! חשבה לעצמה תמר. רבקה ציינה את העובדה הזאת כל כך ביובש, ללא רגש. כנראה שעומס העבודה נותן בה את אותותיו. תמר בדקה שוב את השעה.

"אני חייבת ללכת עכשיו, בופי. הילדים שלי ובעלי חוזרים הביתה עוד מעט", אמרה תמר. היא ניסתה להוריד את ג'ואי ולהתרחק ממרי, אבל הם נצמדו אליה עוד יותר וייבבו.

"אבל אל תדאגו. אני אחזור". היא הביטה בעיניה של מרי.

היא לא הייתה בטוחה מה תעשה, איך ומתי, אבל לאחר שפגשה את הפליטים, תמר לא יכלה להתעלם עוד מקיומם ולהתנהג כאילו לא פגשה אותם מעולם.

כשנסעה הביתה, השמש השוקעת האירה על הרי אדום המשוונים, נוף שהשתנה בהתאם לשעה ולעונה. אור השקיעה הבלית כעת את רכסי ההרים, והגוונים השונים של חום וצהוב הלכו והתעצמו. בתיה הלבנים והנמוכים של עקבה, העיר התאומה של אילת השוכנת מעברו הירדני של הגבול, נפרשו למרגלות ההרים. העיר הייתה קרובה כל כך, אך עם זאת רחוקה, כמו העולם החדש שזה עתה נגלה לה במרחק כמה דקות נסיעה בלבד מביתה.

מעניין מה סטיב והילדים יגידו כשישמעו על המקום הזה.

ארוחת ערב בביתם של תמר וסטיב

"איך עבר עליכם היום?" שאל סטיב כשישבו לאכול ארוחת ערב. תמר הגישה את האוכל לשולחן אבל מחשבותיה נדדו אל ג'ואי הקטן והיא המשיכה לדמייין אותו נצמד אליה כמו קופיף. כשתמר הייתה בהיריון עם ערבה, סטיב החליט לדבר עם הילדים באנגלית. מאז השתלב היטב בישראל ודיבר עברית שוטפת, אבל המשיך לדבוק בהחלטתו. "בימינו כדאי לדעת אנגלית", אמר בזמנו, "וככה הם ילמדו את השפה בטבעיות". ערבה וגל הבינו כל מילה שסטיב אמר, אבל ענו לו בעברית, מה שבדרך כלל קורה כשאחד ההורים מדבר בשפה זרה. "קיבלתי רק שמונים במבחן במתמטיקה", אמרה ערבה. "המורה מתקדמת עם החומר ממש מהר, והשנה זה קשה כי כל התלמידים הטובים נמצאים יחד בכיתה אחת". "שמונים זה טוב". סטיב טעם מהפסטה. "טעים מאוד. את תתרגלי לזה. אני זוכר כמה היה לי קשה כשעליתי לכיתה ז'. אבל אני לא יודע אם אתם לומדים לפי אותה שיטה שלמדנו בקנדה". סטיב והילדים לא התלהבו מהמעבר לתפריט טבעוני, וגם תמר לא הייתה בטוחה אם זה יצליח, אבל לאחר שהסתדרו די טוב כצמחונים, זה נראה כצעד המתבקש הבא. סטיב היה מרוצה מכל מזון שהוגש לו, כל עוד קיבל מספיק. היא שמעה על דיאטת פְּלֵיאָ מאחת מחברותיה, אבל הייתה בטוחה שהיא לא תתאים להם. בקיבוץ שבו גדלה לא אכלו הרבה בשר, והיא לא יכלה לתאר לעצמה ארוחות עם סטייק שלוש פעמים ביום. אולי כטבעונית תצליח להשיל מעצמה את הקילוגרמים העודפים שנוספו למשקלה בהדרגה מאז הלידה של גל. בכל אופן, הערב הם חזרו לפסטה ברוטב כרובית, מאכל שהיה אהוב על כולם. "גל מותק, איך היה בבית הספר?" שאלה תמר. תמר אהבה להסתכל על בנה כשאכל בתיאבון רב. "שיחקנו כדורגל והקבוצה שלנו ניצחה". אם לגל היה משהו לספר, היה זה בדרך כלל על מה שקרה בהפסקות.

"מה עם בן? הוא היה בקבוצה שלך?" תמר וסטיב עודדו את גל להתיידד עם הילד החדש שהגיע לכיתה שלו.
 "הוא הבקיע שער. עכשיו הוא חבר שלי".
 "נהדר". תמר שמחה שהוא הפנים את המסר. "תזמין אותו אלינו אחרי הלימודים".
 בלי סלט הארוחה לא מושלמת, ותמר הוסיפה כמה כפות סלט לצלחת של כל אחד מבני המשפחה.
 "הוא מגניב והוא יושב על ידי. קודם הוא גר בקיבוץ בצפון, אולי על יד הקיבוץ שבו גדלת, ואז עבר לכאן עם אימא שלו ואחיו הקטן".
 סטיב קם, הניח מלון על השולחן וחתך אותו לפלחים. "אחד מהחבר'ה שלי בעבודה הביא מלונים מהמשק של המשפחה שלו במושב. ממש מתוקים".
 "לא תאמינו איזה יום היה לי", שינתה תמר באחת את נושא השיחה. היא השתדלה להקשיב קודם לאחרים, אבל סבלנות והקשבה לא היו הצד החזק שלה...
 "פגשת עוד תינוק מתוק?" שאלה ערבה. תינוקות שזה עתה נולדו תמיד ריגשו את תמר, אבל היא גם אהבה לספר על הבדיקות והאבחונים שעשו לילדים בני שנתיים, שבמסגרתם התבקשו לעמוד על רגל אחת, על קצות האצבעות, למסור כדור, לבעוט בכדור... היא כינתה את זה "קרקס תינוקות" כי חלקם היו כמו ליצנים קטנים.
 "היינו צריכים לחסן היום עשרים ושניים תינוקות סודאנים! הייתם צריכים לראות את זה. כמו פס ייצור".
 "הם באו עם האימהות שלהם?" התעניין סטיב.
 "הם גרים בקיבוץ אילות באכסניית הנוער לשעבר שהוסבה למחנה סודאנים. חברת קיבוץ אחראית עליהם וגם כמה מתנדבים".
 "מי הם, בעצם?" שאל סטיב.
 "אלו האנשים השחורים והגבוהים שמסתובבים בעיר?" גם ערבה התעניינה.
 "לא יכולתי לשאול אותם הרבה שאלות בין כל החיסונים והבכי

ומילוי הטפסים, אבל הבנתי שהם פליטים מדרום סודאן שחצו את הגבול ממצרים. הייתה עליהם כתבה בחדשות בשבוע שעבר, לא? הם עובדים במלונות באילת בשטיפת כלים ובניקיון כי יש מחסור בעובדים".

"קראתי שיש מלחמה בארץ שלהם", אמר סטיב. "מוסלמים הורגים נוצרים, לוקחים את הילדים שלהם לעבדים, מפציצים ומחריבים כפרים שלמים ואנשים גוועים ברעב".

"אז מה נעשה עכשיו?" תמר קמה והחלה להסתובב בחדר כפי שהיא נוהגת לעשות כשהיא מתרגשת.

"מה זאת אומרת 'מה נעשה עכשיו'?" שאל סטיב.

"היום נסעתי אליהם לקיבוץ כדי להחזיר פנקס חיסונים שנפל לי איכשהו במרפאה. הרגשתי כאילו אני נכנסת לכפר אפריקאי, פשוט עולם אחר".

"אפריקה?" גל נשען קדימה. לא מזמן הוא ביקר בחי בר ביוטבתה עם כיתתו, והם ראו שם יענים, ערודים, ראמים ועוד בעלי חיים מסתובבים חופשי בשטח השמורה. מישוהו ציין שהנוף המדברי עם עצי השיטה, האדמה החרבה והשיחים היבשים, דומה לסוואנה האפריקאית. מאז, גל אינו מפסיק לדבר על נסיעה לאפריקה כדי לראות אריות, פילים וג'ירפים.

"היו שם שני ילדים קטנים – גיליתי שקוראים להם מרי וג'ואי – והם הסתובבו לבד, וג'ואי בכה אז הרמתי אותו והוא לא נתן לי ללכת". "איפה הייתה אימא שלהם?" שאלה ערבה, שאהבה לשחק עם ילדים קטנים.

"רבקה מהקיבוץ אמרה לי שהאם נוטשת אותם ונעלמת. אנחנו צריכים לעשות משהו! חשבתי שכדאי שניסע כולנו לבקר אותם מחר ונביא להם כמה מהצעצועים הישנים שלכם". קצב הדיבור של תמר נהיה מהיר.

"זו אפשרות", אמר סטיב. "אבל מחר תכננו מסיבת יום הולדת ליוסי. ומוחרתיים יש לך ריקודי עם ולערבה יש בלט".

היא אהבה את סטיב אבל לפעמים הוא היה כל כך רציונלי, שזה שיגע

אותה. כמובן, היא לא תזניח את המסיבה של יוסי, בחור שאחותה מיכל נמצאת איתו בקשר לאחרונה. ויפה שסטיב יודע עד כמה היא אוהבת לרקוד ריקודי עם, שעליהם גדלה בקיבוץ ושגם עוזרים לה לשמור על כושר, אבל ברור שעכשיו ג'ואי ומרי והעזרה לפליטים יותר חשובים לה. "אל תדאגי, הם יישארו פה עוד הרבה זמן", הוסיף סטיב. "לא אכפת לי ללכת לשם, אבל בואי נחכה לשבוע הבא, ונתכנן משהו לא בחיפזון". ערבה וגל קמו מהשולחן והתכוונו ללכת לחדרים שלהם. הם לא אהבו לשמוע את ההורים שלהם מתווכחים.

"רגע אחד, תורו של מי לשים את הכלים במדיח?" שאל סטיב. גל ניגש לכיור כשהוא גורר את רגליו וערבה חייכה כשלקחה מטלית לנגב את השולחן. "אבל צעצועים זה רעיון טוב. בכל מקרה אתם צריכים לסדר את החדרים שלכם, אז תוכלו לתת לילדים האפריקאים האלה דברים שאתם לא משתמשים בהם יותר".

סטיב קם מהשולחן והתיישב על הכיסא האהוב עליו כדי לקרוא את "המלט". לא היה לה מושג מה הוא מוצא בשייקספיר, אבל בשבילו זה כמו לצפות בסדרה מרתקת. הוא קורא אותו בשקיקה ותמיד יש לו ציטוט של שייקספיר בהישג יד.

"משהו חם לשתות?" תמר הכינה לעצמה קפה.

"אני לא מבין איך את יכולה לשתות קפה בערב ועדיין לישון בלילה",

העיר סטיב.

"הקפה לא משפיע עליי. מה שמשאיר אותי ערה זה דווקא מחשבות מטרידות". המרדנות והאינדיבידואליזם שאפיינו אותה בעבר "הרימו ראש". היא לא צריכה שהוא יגיד לה מה לעשות. היא גדלה בבית ילדים בקיבוץ, ואפילו ההורים שלה לא יכלו לומר לה מה לעשות. היא בקושי ראתה אותם. בכל אופן, לא מזמן קראה כתבה שטענה ששתיית קפה טובה לבריאות. יהיה לה קשה לוותר על ארבעה ספלים ביום.

"תודה, ברווזונת", כך כינה אותה וטען ששייקספיר הטביע את

המונח דאק (ברווזונת) ל"קירתי". "מה עם תה נענע מהגינה?"

תמר קיוותה שמשפחתה תתלהב כמוה מהפליטים. היא וסטיב היו

שונים מאוד, אבל הוא יצטרך לשנות את דעתו.

מרי וג'ואי צריכים אותה וגם שאר האנשים המסכנים ההם. ערבה וגל ימצאו כמה צעצועים הערב והיא תחזור מחר לבדה לקיבוץ אחרי העבודה. היא לא תתעכב שם לאורך זמן. הרי היא הבטיחה למרי וג'ואי שתחזור. הערב תכין את העוגה ליוסי, ומיכל יכולה לעזור עם כל היתר. אולי לא כדאי להזכיר עכשיו את השיחה שלהם מאמש. היא צריכה ללמוד לשתוק. היא קראה שוב ושוב את הפסוקים ממשלי שמדברים על הלשון, אבל ליישם אותם בפועל – זה כבר עניין אחר. אפילו הבוקר בפרקי הקריאה היומית שלה בכתובים, היא קראה במשלי, "ברוב דברים לא יחדל פשע; וחושך שפתיו משכיל" (י 19).

מה הטעם בכלל להתווכח עם סטיב על הגדלת המשפחה? הוא חשש שהם לא יוכלו לפרנס עוד ילד, ואילו היא רצתה הרבה ילדים כדי לפצות על התחושה שלא הייתה לה משפחה אמיתית בקיבוץ. אבל אחרי שנים שניסו ושלוש הפלות מאז שגל נולד לפני אחת עשרה שנים, היה זה ויכוח טיפשי. בגלל הלחץ הנפשי היא לקחה פסק זמן והפסיקה לנסות, אבל עכשיו כשהרגישה שהיא שוב מוכנה לפני שיהיה מאוחר מדי, סטיב אמר שהמשפחה שלהם מושלמת כפי שהיא.

מחדרי הילדים היא שמעה את ערבה וגל מתלבטים אילו צעצועים לתת. יש להם צעצועים בשפע ואילו לילדים הסודאנים לא היו צעצועים בכלל. אין צדק בעולם. היא תמיד נלחמה למען הצדק ועוד זוכרת שהלכה עם קבוצה מהקיבוץ להפגין למען מסורבי העלייה מברית המועצות וביקרה במרכז קליטה לעולים מאתיופיה שהוטסו לארץ מסודאן ב-1985. ועכשיו משפגשה את הפליטים הסודאנים, היא לא יכלה להתעלם מהם.

מחר מחכה לה יום עמוס. היא ומיכל תכננו את מסיבת יום ההולדת הזו כבר הרבה זמן, אבל קודם היא תקפוץ לקיבוץ כדי לברר עוד פרטים על מרי וג'ואי. במסגרת עבודתה כאחות במרפאת ילדים היא אמורה לדווח על מקרים של התעללות או הזנחת ילדים. אימא לא יכולה סתם כך לעזוב שני ילדים קטנים לבדם.

תמר מביאה את מרי וג'ואי הביתה

תמר התקשרה לאחותה הצעירה מיכל מהטלפון שברכב. "אאחר קצת. כשתגיעי לבית, תוכלי לשים בצלוחיות חומס, טחינה וסלט חצילים, לחתוך ירקות ולשים אותם ואת הפיתות על מגשים? את לבד?"

"אני וכינרת". כמובן, הכלבה הזו הייתה כמו הצל שלה.

מיכל לא הייתה הכי מוכשרת במטבח, ותמר אף פעם לא ידעה באיזה מצב רוח היא תהיה. "אנ'לא יכולה לדבר. אספר לך אחר כך. אני קופצת לאילות, וזה ממש כמו להיות באפריקה!"

תמר התקשתה לזכור מתי ביקרה בקיבוץ אילות בפעם האחרונה, אולי כשחברה מהעבודה הזמינה אותה באחת השבתות לבוא לבריכה עם המשפחה. ביציאה מהעיר לכביש הערבה היא הרגישה כאילו היא יוצאת שוב לנסיעה הארוכה לערד אל הוריה, אלא שעכשיו זו נסיעה של עשר דקות בלבד, שהיא כבר התחילה להתרגל אליה.

הפעם כשנכנסה למגרש החניה וקבוצת ילדים הקיפה את מכוניתה, היא ידעה למה לצפות, ואיכשהו כבר התרגלה למראה המוזנח של האכסנייה לשעבר. הבניין בן שתי הקומות, עם הצבע המתקלף מקירותיו החיצוניים וכל סבך החוטים והצינורות שהיו מחוברים אליו ללא סדר, כבר ראה ימים טובים יותר בעברו.

כאשר יצאה מהמכונית, קפצו לתוכה שישה ילדים, אחרים טיפסו על גבה או נאחזו בברכיה, וכמה ליטפו את שערה המקורזל שהזכיר במידת מה את שלהם. הם בטח יתלהבו כשיראו את שערה הבלונדיני של מיכל. האימהות ישבו בצל ושוחחו. אפילו בשעות אחר הצהריים המאוחרות, החום הקיצי היה מחניק. היא החליטה שלא להוציא את הצעצועים מתא המטען. מה חשבה לעצמה? איך תוכל לחלק אותם לכל הילדים הנזקקים האלה?

בעודה מתלבטת מה לעשות, הבחינה במרי וג'ואי, שוב לבדם, אווזים ידיים ועומדים בצד. בגלל כל הילדים שהתקהלו סביבה בצפיפות הם לא יכלו להתקרב. אחת הנערות הביאה כיסא פלסטיק וסימנה לה

לשבת, וג'ואי הקטן פילס לו דרך קדימה וקפץ על ברכיה. הוא לבש את אותה חולצה מלוכלכת מאתמול והדיף את אותו הריח, וצבע החלודה בשערו העיד על תת תזונה. היא ידעה כמה צריך לשקול ילד בגילו. אפו עדיין זב ועיניו היו אדומות עם הפרשה צהבהבה דביקה. עינו השמאלית הייתה עצומה כמעט לגמרי.

בדיוק אז התקרבה רבקה. "שכחת עוד משהו?"
תמר נמנעה מלהישיר מבט. איך תסביר לרבקה שנקשרה לאנשים האלה ושהיא חשה רצון עז לעזור להם?
"בנפ", אמרה תמר ברוך לג'ואי שנצמד אליה והתכרבל בחיקה. היה לה נעים לחבק שוב ילד קטן.

"הבאתי כמה צעצועים שהילדים שלי לא צריכים יותר", אמרה לרבקה. "הם בני אחת עשרה ושלוש עשרה והחדרים שלהם עמוסים מדי. ובגיל הזה כבר לא משחקים הרבה בצעצועים". אוי לא, אני שוב מופטפטת יותר מדי. מה אכפת לגברת הזו בני כמה הילדים שלי? "אבל איך אוכל לחלק אותם כשיש כל כך הרבה ילדים?"

"מושלם", אמרה רבקה. "אנחנו פותחים מעון יום לילדים בני שנה עד שלוש ונשמח מאוד לקבל צעצועים".

תמר הציצה בג'ואי. "יש לו דלקת עיניים, כנראה דלקת בלחמית העין. הוא מקבל טיפול?"

רבקה משכה בכתפיה. "רק להביא אותם למרפאה שלך זה פרויקט גדול. אין להם ביטוח רפואי. אף אחד לא דואג לו. אני בעצם לא יודעת מה פתאום קיבלתי על עצמי את העבודה הזו..."

"מה זאת אומרת?"

"אחרי שהפליטים עברו לגור באכסנייה הישנה", סיפרה רבקה, "חיפשו בקיבוץ מישהו שיתאם את העבודה מולם. עברתי ניתוח גב בשנה שעברה ושיקום ארוך. איכשהו שכנעו אותי לקחת את התפקיד".
"לא עשית אף פעם משהו דומה?"

רבקה השמיעה נחירת בוז. "את רצינית? עבדתי קודם במשרד. שום דבר לא יכול להכין אותך לזה. הייתי בספארי בקניה, טיילתי בהודו,

ראיתי עוני ומחסור, אבל הרבה יותר קשה לראות מול העיניים את הניגוד הקיצוני בתנאי החיים כשהאנשים האלה חיים ממש בתוכנו. אין להם כלום! אפילו לא מסמכים או בגדים להחלפה! וכפליטים, גם הזהות שלהם נלקחה מהם."

"מה אם אקח את ג'ואי ואת אחותו אליי הביתה לכמה שעות? אוכל לרחוץ אותו, לנקות לו את העיניים ולתת לשניהם אוכל", אמרה תמר. היא ידעה שהבעיה שיש לו בעין מידבקת מאוד, אם כי היא בדרך כלל חולפת מעצמה. ג'ואי ניסה כל הזמן למצמץ ושפשף את עיניו. צריך לפחות לשטוף לו את העיניים במים נקיים. אבל כדי להעלות קצת בשר על עצמותיו הקטנות ולהחזיר לשערו את צבעו הרגיל צריך יותר זמן. "את חושבת שאימא שלהם תסכים? באיזו שעה להחזיר אותם?" "לא ראיתי את אימא שלהם כבר כמה ימים", אמרה רבקה. "יש מישהי שהם קוראים לה 'דודה' שכביכול משגיחה עליהם, אבל נראה לי שהם קוראים לכולן 'דודה'".

אם אפשר לקרוא לזה השגחה...

"למה לא?" אמרה רבקה. "מגיע להם לשמוח קצת".

מסיבת יום ההולדת ליוסי הייתה חשובה למיכל. כשתמר שמעה שיוסי לא חגג מעודו יום הולדת, היא הציעה לאפות לו עוגה ולארגן לו מסיבה. עבור יוסי, שגדל במשפחה חרדית, זו תהיה עוד אבן דרך בתהליך "היציאה בשאלה", ולה זו הזדמנות לעשות משהו עבור מיכל. זה יוכל לתרום לשיפור הקשר הרעוע ביניהן.

אבל עכשיו אחרי ההצעה הספונטנית שלה לרבקה היא פתאום תהתה שמא ג'ואי ומרי ימשכו אליהם את כל תשומת הלב, על חשבוננו של יוסי.

היא אף פעם לא ידעה איך מיכל תגיב. למה היא לא יכולה להתנהג בצורה יותר נורמלית? לא רק שהן לא נראו כמו שתי אחיות, הן גם היו שונות מאוד באופי. בילדותן, קיבלה מיכל את כל תשומת הלב בגלל שיערה הבלונדיני החלק. היא ירשה אותו מאבא. בימים ההם, לפני שהעלייה מרוסיה הביאה לארץ אלפי אנשים בהירי עור בעלי מראה

סלאבי, מיכל התבלטה בכל מקום. היא גם ירשה את האופי הבריטי המאופק מאבא, ונחשבה לילדה מופנמת. אבל איש לא חשב זאת על תמר, שדמתה לאימן התימנייה במראה ובמזגה החם... תמר קמה מהכיסא, אחזה בידיהם של מרי וג'ואי ואמרה להם, "בואו. אנחנו הולכים הביתה. תכירו משפחה חדשה, ואני בטוחה שכולם יאהבו אתכם". היא ידעה שהיא מנסה בעצם לשכנע גם את עצמה. אבל את הילדים לא היה צורך לשכנע.

מסיבת יום הולדת ליוסי

מיכל נאנחה כשערכה את השולחן. היא הייתה רגילה לכך שתמר בלתי צפויה, אבל איך היא יכולה לאחר דווקא ביום הולדתו של יוסי, ודווקא כשרצתה לפנק אותו ולתת לו תחושה שהוא חלק מהמשפחה? זה נוח שאחותה ומשפחתה נמצאות כאן בקרבתה, והיו זמנים שהן הסתדרו די טוב זו עם זו. היא שמחה שיש לה מקום לכבס את הבגדים שלה, לאכול את האוכל הביתי של תמר ולהיות עם ערבה וגל. הם תמיד הזמינו אותה אליהם, אבל לפעמים אחרי העבודה העדיפה להכניס את כינרת לארגז שהרכיבה על הקטנוע שלה, ולהעביר את הזמן ברוגע תחת אחת הסככות בחוף הדרומי. תמר המשיכה להיות האחות הגדולה שנותנת פקודות. למה היא לא יכולה פשוט להניח לאנשים לנפשם במקום לכפות עליהם את האמונה שלה בכל הזדמנות שיש לה? מה בנוגע ל"חיה ותן לחיות"?

היא פגשה את יוסי בפעם הראשונה בחוף המגדלור יחד עם כל ההומלסים וההיפים, יושב בצד ונותן לג'וינט לחלוף על פניו. לא היה לה אכפת לקחת שאיפה או שתיים מהסיגריה אבל תמיד הקפידה להישאר צלולה מספיק כך שתוכל לעזוב את המקום בכוחות עצמה. בכל מקרה, לא הוכח שעישון מריחואנה-קנאביס גרוע יותר משתיית אלכוהול. היא שמעה שהשימוש בקנאביס רפואי בארץ מתרחב, ושאפילו התחילו לדבר על הפיכת השימוש האישי בקנאביס לחוקי. סוף סוף הממסד מתגמש.

כשראתה את יוסי לראשונה לא היה לה מושג על הרקע שלו. שערר החום אדמדם הקצר וזיפי זקנו העידו שהוא השתחרר לאחרונה מהצבא, אבל היא לא העלתה על דעתה איזה מסע ארוך עשה, מילדותו בבני ברק עד לחוף באילת.

בפעם השנייה שנפגשו, הוא התחיל להיפתח לפניה. "אבא שלי הוא רב ידוע", אמר. "אני הבכור מבין עשרה אחים ואחיות. כשהייתי בישיבה תיכונית, המצב בבית התחיל להידרדר. זמן מה חשבתי לעזוב, ויום אחד קמתי ועזבתי. אחרי כמה חודשים הצלחתי להתגייס לצבא".

"מטורף. מה אמרו ההורים שלך?"

"אנחנו לא בקשר".

"והאחים והאחיות שלך?"

"אסור להם להתקשר אליי, אבל אחותי הגדולה שולחת לי לפעמים הודעות".

הם התחילו להיפגש, לא רק בחוף, ובשלב מסוים סיפר יוסי שמעולם לא חגג את יום הולדתו.

"אומרים לנו שזה מיותר", יוסי משך בכתפיו.

"מיותר? יום ההולדת שלך? מה זאת אומרת? אני אפילו חוגגת את

היום שבו מצאתי את כינרת".

באופן אינסטינקטיבי הושיטה את ידה וליטפה את כינרת ששכבה על ידה. הפרווה שלה הייתה נעימה למגע.

"הם אומרים את זה על הרבה דברים".

"מתי יום ההולדת שלך? השנה נארגן לך חגיגה אמיתית בשביל כל ימי ההולדת שלא חגגו לך. אפשר לעשות את זה בבית של אחותי. היא ובעלה די 'זורמים' והם אוהבים לארח אנשים". תמר אומנם יכולה להיות קצת שתלטנית ולחלק פקודות, אבל הם בהחלט אנשים מסבירי פנים ותמר אופה עוגות נהדרות.

כשהגיע לאילת, יוסי ישן בחוף כי לא היה לו מקום לינה אחר, אבל האנשים שם לא היו באמת החברים שלו. עכשיו כשעבד על היאכטה

"בת הים", שיצאה להפלגות עם תיירים, הוא יכול לישון בה, אבל האנשים שהתגוררו בסירות האחרות גם הם לא היו הטיפוס שלו. מי הטיפוס שלו? היא? השיחות ביניהם קלחו וכינרת אהבה אותו. כינרת הייתה שופטת אופי טובה ומיכל לא ראתה אף פעם את כלבתה מחבבת מישהו כל כך מהר.

מיכל סיפרה לתמר על יוסי בלי לפרט יותר מדי, ולא אמרה לה שהם התחילו לחבב זה את זה אלא רק שהוא בא ממשפחה חרדית ושלא חגג מעודו את יום הולדתו. תמר התלהבה מייד מהרעיון לארגן לו מסיבה. תמר ודאי חשבה שזו תהיה הזדמנות לספר לו על ישוע, אבל מיכל הזהירה אותה פעמים רבות שלא להטיף לחברים שלה, ולשמחתה, זה בדרך כלל הצליח. סטיב שונה. למעשה היא אוהבת את הדרך שבה הוא מספר בטבעיות על האמונה שלו.

שי, החבר הקודם שלה, היה כמו חלק מהמשפחה ונהג לשבת ולהתפלסף שעות עם סטיב. אפילו אז, בארוחת הערב האחרונה שלהם יחד באותו סוף שבוע לפני הפיגוע, שי וסטיב נשארו ערים עד מאוחר ודיברו. לאחר שקיבלו את הבשורה המרה, סטיב סיפר לה על מה הם דיברו.

"כל אחד מאמין במשהו – באלוהים, במישהו, בעצמו, במערכת עקרונות כלשהי, או במשהו אחר, יהיה אשר יהיה", אמר סטיב לשי. "אני לא דתי ולעולם לא אהיה. אני לא חרדי ולא יהודי משיחי כמוך, ולא שייך לשום קבוצה. זה לא אני".

"אתה לא צריך להיות דתי. אתה מאמין בהפיכת העולם למקום טוב יותר ובטוב שקיים בכל אדם, נכון?" היא אהבה את האידאליזם של שי, את עקרונות הצדק והעזרה ההדדית שדגל בהם בנחישות.

סטיב נזכר איך הוא ושי אכלו את הפירורים האחרונים של עוגת הפרג של תמר. "אבל כשדברים קשים קורים, האמונה מהסוג שיש לך לא נותנת תקווה אמיתית. אתה קורא לפעמים בכתבי הקודש, פשוט קריאה בלי פרשנויות של בני אדם?"

"האמת שלאחרונה התחלתי לקרוא ואני מוצא בהם דברים מועילים.

אבל תשמע, כבר מאוחר וכדאי שאלך. מחר אני צריך להגיע לאוניברסיטה מוקדם".

"שמור על עצמך", אמר סטיב. "יש התראות על כוונת ארגוני טרור לבצע פיגוע באזור באר שבע".

תמר הייתה האופה הטובה ביותר בעולם, אבל מאז מיכל לא הייתה מסוגלת לאכול יותר עוגות פרג. מצחיק שעם כל השיגעונות שלה למזון בריא, תמר עדיין הייתה "שוכחת את עצמה" ומשקיעה שעות בקישוטי עוגה עשירים בצבע וצורות. העוגה שהכינה לסיום כיתה ו' של ערבה הייתה גדולה כמעט כמו השולחן בפנית האוכל שלהם ונראתה כמו שונית אלמוגים, בהתאם לנושא "שימור היופי הטבעי של אילת". אפילו היה לה עסק קטן לקישוטי עוגה. ברגע שאנשים ראו את העוגות שלה וטעמו מהן, מייד היו מזמינים עוגה לאירוע הבא שלהם. היא אמרה שאחד הסודות שלה הוא שימוש במרכיבים הטובים ביותר – שוקולד משובח וחמאה איכותית.

לכבוד יום ההולדת של יוסי, תמר ויתרה על כל הוורדים, המסגרות והעיטורים מבצק סוכר והכינה טארט רב שכבתי של קרם ושוקולד. מיכל ידעה שבגלל הפרפקציוניזם שלה, תמר תקדיש שעות אפילו להכנת הטארט הפשוט יחסית. נוסף על העוגה היא הכינה טאבולה, שני סוגים של סלט חצילים, חומוס וטחינה תוצרת בית, ואת הגרסה הבריאה שלה לסלט תפוחי אדמה. מיכל קנתה בדרך בורקסים להשלמת הכיבוד לאירוע החגיגי. היא שאלה את יוסי אם הוא רוצה להזמין חברים, אבל הוא אמר שיסתפק בבני משפחתה. הם נפגשו כבר פעם אחת כשמיכל הסיעה אותה הביתה על הקטנוע ועצרה אצל תמר כדי לקחת את הכביסה שלה.

אבל כעת תמר איחרה ומיכל נאלצה לארגן לבד את הדברים לפני שסטיב יחזור מהעבודה והילדים מהחוגים שלהם. תמר ממש העסיקה את הילדים האלה ללא הפסקה. מצד אחד השגיחה עליהם בקפדנות יתרה ואפילו לא הרשתה להם לישון אצל מיכל, ומצד שני שלחה אותם לאין

ספור חוגים. אבל אם מישהו היה מנסה להעיר לתמר בנוגע לכישורי ההורות שלה, הוא היה מסתכן בתגובה נזעמת מצידה.

אז הנה היא כאן מכינה את הכול בעצמה. לפחות תמר לא נושפת בעורפה, והיא לבד בבית ויכולה להאזין בקולי קולות למוזיקה שהיא אוהבת, כשלצידה כינרת הנאמנה שהולכת אחריה לכל מקום מאז שמצאה אותה – כדור פרווה רטוב ומייבב – באתר קמפינג בגליל. היא שקלה לקרוא לה "משה" כי מצאה אותה בין קני סוף אבל הצליל של השם "כינרת" מצא חן בעיניה יותר, ובכל מקרה הייתה זו כלבה ממין נקבה. מי היה חושב שגוש הפרווה המצחין יהפוך לכלבת רועה גרמני מעורבת יפהפייה ובעלת אופי מושלם?

הבית התמלא לפתע. קודם הגיע סטיב בהליכתו השקטה והמדודה, עדיין מתנשף מהרכיבה על האופניים.

הוא חיך, נעץ עיניים בשולחן והביט סביב. "מה קורה? איפה תמר?" סטיב היה מבריק בתחומו, אבל תמר היא שארגנה את כל המפגשים החברתיים שלהם והוא אפילו לא ניסה להתערב.

"שכחת את יום ההולדת של יוסי?"

"יוסי?"

"חבר חדש שהכרתי. תמר צלצלה להודיע לי שתאחר."

סטיב פנה לחדר האמבטיה. "אתקלח מהר לפני שכולם יגיעו".

נראה ששום דבר לא יכול לערער את שלוותו של הבחור הזה. אפילו לא מצבי הרוח הסוערים של תמר. סטיב היה הדבר הטוב ביותר שקרה לתמר, והוא, באופן די מוזר, נראה שחשב עליה את אותו הדבר.

אחריו התפרצה ערבה אל תוך הבית, תלתליה הכהים מתעופפים מאחוריה, זרקה את מחבט הטניס על הספה ופתחה את המקרר לפני שמיכל הספיקה לומר לה לחכות לאוכל במסיבה. גל נכנס הביתה בשקט. הוא היה הילד המתוק של המשפחה, דומה יותר לאביו. הוא היה ילד ידידותי ואהב לחשוב ולדון לעומק בכל דבר, בדיוק כמו אביו.

לפתע נפתחה הדלת בתנופה ופגעה בקיר שמאחוריה. מיכל לא יכלה להתעלם מכניסתה של תמר שהייתה בדיוק כמו זו של ערבה, או

נכון יותר מהדמיון של ערבה לאימה, לא רק בשערה המתולתל השחור ובעיני התכלת, אלא גם באופיין התוסס.

"אני מתנצלת". תמר העיפה מבט בשולחן, שעליו הייתה מונחת העוגה בצידו האחד והסלטים בצידו השני. עם תיק גב שמוט על כתפיה, אחזה תמר בידיהם של שני ילדים אפריקאים קטנים. "היה מסובך מדי להסביר לך בטלפון, אבל אל תדאגי, כולנו פה ותהיה מסיבה נהדרת".

"המסיבה של יוסי". מיכל נעצה בתמר מבט נוקב. "אמרתי לך שהוא לא רוצה אף אחד חוץ מהמשפחה שלנו. הוא ביישן".
"אני יודעת". תמר הורידה את התיק, התיישרה על הספה והילדים התיישבו צמודים אליה.

"אולי את רוצה להסביר?" אמרה מיכל והביטה בילדים. היא לא ראתה מעודה מישו כה כהה ועם עיניים כאלה שחורות. הילדים נראו כאילו הם מנסים להתכווץ במקומם עד כמה שאפשר – שלא לצורך, כי ממילא היו כל כך קטנים וכחوشים, שגם רוח קלילה הייתה יכולה להעיף אותם...

סטיב, ששמע אותן מתחילות להרים את קולן, הציץ מעבר לפינה עטוף במגבת. "תירגעו. הכול בסדר". אבל אפילו הוא הופתע כשראה את אשתו יושבת עם מרי וג'ואי. "תנו לי רגע להתלבש. אני מחפש את החולצה המכופתרת". מבחינתה של מיכל היה די אם סטיב היה לובש כמו תמיד מכנסיים קצרים, חולצה קצרה ישנה וסנדלים, אבל כנראה תמר דיברה איתו.

מיכל הביטה בשעון שעל הקיר. "לעזאזל. יוסי יגיע בכל רגע. תספרי לי אחר כך". אוי לא. היא הבטיחה שלא להשתמש במילים כאלה בביתם. ולא נראה שהילדים האלה יפריעו. הם ישבו קפואים במקומם, פיהם חתום ובקושי נשמו...

"מה, ערבה! תכבי את האורות! אני שומעת שהשער נפתח". תמר קפצה ממקומה ו"תפסה פיקוד". "מיכל, הנרות!"

"היום יום הולדת..." שרו כשיוסי נכנס. מיכל לא ראתה מעודה חיוך כה רחב על פניו וגם לא שלבש אי פעם חולצה לבנה חגיגית. זו בטח

חולצה שנשארה אצלו מהימים שהיה בישיבה. כינרת רצה אליו והחלה ללקק את ידו. מיכל חייכה בהקלה. הם שימחו אותו.
"עכשיו תכבה את הנרות, אחד לכל שנה ואחד גם לשנה הבאה".
ערבה, ששמעה שזו מסיבת יום ההולדת הראשונה של יוסי, נהנתה להסביר לו את המנהגים.
"רגע אחד!" אמר גל. "מה עם משאלה?" הוא אהב לוודא שהכול מתנהל בסדר הנכון.

"משאלה?" תהה יוסי.
"לדוגמה, מה אתה רוצה שיקרה בשנה הבאה".
"אתה מתכוון לתפילה?" שאל יוסי.
"זו דרך טובה יותר לנסח את זה", אמר סטיב. "תפילה".
"להגיד בקול רם או בלב?" יוסי הביט סביבו.
"מה שאתה רוצה. גם בלב זה בסדר". חיוך קטן עלה על שפתיו הקפוצות של יוסי כשמיהר לעצום את עיניו והרכין את ראשו.
תמר החלה לחלק צלחות. "תתכבדו, ואחר כך נאכל את העוגה".
מיכל שמה לב ששני הילדים קמו מהספה ופילסו להם דרך אל השולחן כשעיניהם נעוצות באוכל. היא כרעה על ברכיה כדי לדבר איתם.
"אתם יודעים מה זה יום הולדת?"
הם הנידו בראשם. מיכל פנתה לתמר. "הם מדברים עברית?"

סטיב נשען לאחור בכורסה שלו ושילב את ידיו על בטנו. "אוכל נהדר. שוב התעלית על עצמך", החמיא לתמר. הם סיימו "לנגב" את הסלטים בעזרת הפיתות הטריות ונהנו מיצירת המופת המתוקה – מהעוגה הנהדרת של תמר. "עכשיו שבי, תרגעי ותספרי לנו מה קורה?"

מיכל שמחה שהם חיכו עם העלאת הנושא עד לאחר סיום הארוחה, כדי לתת קודם ליוסי ולמסיבה שלו את מלוא תשומת הלב.
הילדים שוב הצטופפו על יד תמר בספה. "זו מרי וזה אחיה ג'ואי. הם פליטים מסודאן. פגשתי אותם בקיבוץ אילות. סיפרתי לך ששכחתי

במרפאה פנקס חיסונים ונסעתי לשם כדי להחזיר אותו. וכן, הם יודעים קצת עברית. הם הולכים למעון יום ושם הם מדברים בעברית".

"אבל אם הם גרים שם, למה הם פה עכשיו?" שאלה ערבה. "הם רצו לבוא למסיבה של יוסי?"

"קפצתי לשם היום אחרי העבודה כדי להביא את הצעצועים הישנים שלכם, והם ישבו לבדם ונראו עצובים. כשראו אותי הם קפצו והתיישבו לי על הברכיים כאילו אני אימא שלהם". תמר הביטה מטה אל שני הילדים. "אבל מה עם האימא האמיתית שלהם?" שאל גל. "היא הסכימה שתיקחי אותם הביתה?"

"היא לא הייתה בסביבה. היא בטח הייתה עסוקה במשהו אחר". תמר לא אהבה לספר לילדיה התמימים על אימהות שנוטשות את ילדיהן. "אבל יש אישה בקיבוץ שמשגיחה על הפליטים והיא אמרה שאני יכולה להזמין אותם אלינו הביתה לכמה שעות. אני רוצה לרחוץ אותם ולטפל בעיניים של ג'ואי".

גל הניד בראשו ונעץ את עיניו הכהות בג'ואי. "יש לי בגדים שקטנים עליי ואולי יתאימו לו". הוא הביט מטה על כפכפיו הבלויים של ג'ואי. "ונעליים".

"רגע". סטיב גירד את רכתו כשהוא מטה את ראשו הצידה. "בואו נבחן את ההשלכות. איזו סמכות יש לאישה שאמרה לך שאת יכולה לקחת אותם הביתה? זה לא עלול להיחשב כחטיפה?"

תמר הרימה את קולה בחוסר סבלנות. "קודם כול, רבקה יודעת מה היא עושה, ודבר שני, תסתכל עליהם. הם נראים כמו ילדים שלאימא שלהם אכפת מהם? בוא איתי לשם ותבין".

מיכל שנאה את הוויכוחים ביניהם. היא ושי לא התווכחו ככה. אבל מצד שני הכול הסתדר הערב. כשהציעה ביוסי ראתה אותו שעון לאחר ומלטף את כינרת, ונראה שהוא נהנה ממסיבת יום ההולדת הראשונה שלו. תמר לא הטיפה לו. סטיב היה רגוע כהרגלו, וג'ואי קם ממקומו על יד תמר ונרדם על ברכיו של סטיב. הוא נראה כמו מלאך שחור קטן וגם סטיב נראה מרוצה. השניים נראו שייכים זה לזה, כמוה וכמו כינרת.